

Beslissing van de Raad voor de Journalistiek

over de klacht van

P.V.C.

tegen

VTM en Luk Alloo

Met een mail van 6 maart 2021 dient mevrouw P.V.C. een klacht in tegen VTM en journalist Luk Alloo. Aanleiding is een reportage van 3 maart in het programma *Alloo* onder de titel *Psychische trauma's*. Luk Alloo antwoordt met een mail van 9 maart, waarop P.V.C reageert met een mail van 13 maart en Luk Alloo op nieuw repliceert met een mail van 1 april 2021.

Een rapporteringscommissie van de Raad voor de Journalistiek heeft via videoconferentie een hoorzitting gehouden op 8 juni 2021. P.V.C. en haar dochter S.V. woonden de hoorzitting bij. Voor VTM waren Luk Alloo en executive producer tv Wim Van de Voorde aanwezig.

DE FEITEN

De reportage laat drie mensen aan het woord die getuigen over hun psychisch trauma. De eerste getuige is de zoon van klaagster. Het gesprek met hem duurt ongeveer 19 minuten. In een aankondigingstrailer van 40 seconden voor het programma zegt de getuige 'dat zijn mama niks meer voor hem deed' en 'dat het nooit te laat is' (om hulp te zoeken).

In de reportage zegt de man zegt dat hij 'geen leuke jeugd' had. Hij vertelt dat zijn moeder, na het verlies van een meisje, heel graag opnieuw een meisje wilde en de jongens eigenlijk niet moest hebben. Dat gold extra voor hem, omdat hij geboren werd met een handicap. Het was thuis op eieren lopen om niets verkeerd te doen, zegt hij. Als er iets verkeerd ging, sprak zijn moeder een lange periode niet en verdeelde ze de kinderen in kampen van goeden en slechten, waarbij hij – samen met zijn vader – bij de slechten zat. Hij zegt dat zijn moeder op zulke momenten niets meer voor hem deed, niet meer sprak, niet meer waste, niet meer kookte en de tafel niet meer dekte voor hem, alsof hij er niet was. Zijn vader noemt hij een lieve man, maar een conflictvermijder. Na de scheiding van zijn ouders werd het nog erger, met periodes van drie of vier dagen dat hij niet van zijn kamer mocht en geen eten of drinken kreeg. Verder heeft hij het ook over een relatie met een meisje die werd afgebroken omdat haar ouders hem afwezen vanwege zijn handicap.

De man vertelt dat hij dit alles heel hard op zichzelf betrok omdat hij dacht dat hij niet goed genoeg was vanwege zijn beperking. Op zijn 17 ging hij bij zijn grootouders wonen en sprak erover op school en bij het CLB, waar niemand iets gemerkt had en iedereen verrast was. Dat was normaal, zegt hij, want school was zijn veilige plek. Achteraf bekeken had hij op dat moment al een depressie. Hij vreesde altijd te zullen worden afgerekend op zijn beperking en begon zich te isoleren. Verder vertelt hij over zijn boeken, cd's en werk.

Hij had zijn laatste therapie twee jaar geleden en is nu ervaringsdeskundige in de geestelijke gezondheidszorg, waarvoor hij een opleiding volgde. Hij onderstreept het belang van hulp zoeken en praten met familie en vrienden en benadrukt het nut van therapie en medicatie.

Aan het einde van de reportage verschijnt de tekst: “Meerdere familieleden bevestigen het verhaal van Geert. De moeder en zus ontkennen.”

DE STANDPUNTEN VAN PARTIJEN

KLAAGSTER is de moeder van de eerste getuige in de reportage. Zij zegt dat de reportage onvoldoende gecheckt is en onwaarheden bevat en dat haar wederwoord niet correct is weergegeven.

Klaagster ontkent dat ze een slechte moeder was, dat ze haar gezin in kampen verdeelde en dat ze haar zoon soms enkele dagen geen eten gaf. Ze zegt dat de reportage is ingegeven door sensatie en haar beschuldigt van de vreselijkste praktijken. De journalist heeft de reportage niet correct voorbereid. Hij heeft het verhaal niet gecheckt bij haar, haar andere kinderen, haar man of andere leden van de familie. Er zijn slechts drie leden uit één kamp van de familie gehoord, onder wie twee tantes van de geïnterviewde (haar twee zussen), die bekend staan als ‘vriendjes’ van de getuige. Zij zijn niet onpartijdig en geen betrouwbare bronnen. Als de journalist het verhaal had nagetrokken, zou hij geweten hebben dat de geïnterviewde onder begeleiding stond van het Comité Bijzondere Jeugdzorg en in behandeling was, maar zich nergens aan de afspraken hield en heel het gezin op stelten zette. Hij was een opstandige, ongehoorzame en onhandelbare puber, die zich nergens aan de regels hield, ook niet bij deze instanties. Maar dat wordt moedwillig verzwegen in de reportage.

Volgens de geïnterviewde zou klaagster haar gezin in kampen verdeeld hebben, maar daar heeft hij zelf voor gezorgd, door zijn vader leugens op te spelden en hem op te zetten tegen de rest van het gezin. Verwijten dat klaagster geen eten of drinken gaf aan haar zoon, konden nagetrokken worden in pv’s waaruit blijkt dat deze verwijten leugens zijn. Haar zoon had gehoopt dat haar vader hem mee zou nemen na de echtscheiding, maar dat gebeurde niet en als reactie sloot hij zich op in zijn kamer en weigerde elke vorm van zorg en om te komen eten, waarbij hij dan ‘s nachts naar beneden sloop om eten uit de keuken te halen. Klaagster kon haar andere kinderen minder geven omdat al haar energie en tijd ging naar de geïnterviewde, die vanwege zijn handicap meer aandacht vroeg.

De reportage vermeldt de gemeente waar de getuige opnieuw ging wonen en waar ook klaagster woont, waardoor haar omgeving en heel het dorp haar beschimpt en bestookt met haatreacties.

Klaagster en haar dochter vroegen een wederwoord aan VTM en de journalist nadat ze de trailer voor het programma hadden gezien. Ze vroegen om een passage uit de reportage weg te knippen, maar dat werd geweigerd. Ze wilden niet voor de camera reageren, zoals de journalist voorstelde. Daarop kwamen ze overeen om aan het eind van de reportage een SVO (schriftvormige ondertiteling) te plaatsen, met als tekst dat de familie zich distantieerde van en niet akkoord ging met het verhaal. Dat wederwoord is, ondanks de uitdrukkelijke belofte aan telefoon, niet geplaatst zoals was afgesproken. Een eigen tekst opstellen en doorsturen, mocht niet.

Klaagster voegt aan haar klacht verklaringen van haar dochter en twee van haar drie zonen toe. Een zoon verklaart dat de journalist hem nooit gecontacteerd heeft voor zijn versie van de feiten of om de beweringen van zijn broer te bevestigen of te ontkennen. De andere broer en de zus spreken de uitspraken van hun broer in de reportage tegen en zeggen dat ze dit lieten weten aan de journalist, samen met hun vraag om een reactie.

Klaagster besluit dat de journalist zich niet baseerde op feitelijke informatie, maar op beweringen en veronderstellingen, waar hij eenzijdig in is meegegaan, zonder respect voor haar privacy, eerbaarheid en persoonlijke integriteit.

LUK ALLOO en VTM zeggen dat de reportage met de nodige omzichtigheid is gemaakt, dat het getuigenis voldoende is gecheckt en dat het wedewoord correct is weergegeven.

Het verhaal is tijdens de research gecheckt bij een broer, twee tantes (zussen van klaagster), de grootouders (ouders van klaagster) en vrienden van de geïnterviewde. Er zijn voldoende mensen die het verhaal bevestigen en het is gecheckt bij voldoende bronnen.

De reportage is sereen en brengt een geminimaliseerd getuigenis. Heel wat verhaallijnen zijn geschrapt en niet weerhouden. In de reportage zitten enkel zeer algemene beweringen en de geïnterviewde gebruikt heel bewust geen concrete voorbeelden. Er worden geen namen of familienamen vermeld, er wordt niet gesproken over verhalen van broers of zus of over ruzies, noch over politie-interventies of pv's. Er worden geen concrete voorbeelden aangehaald of foto's getoond. De journalist weet uit ervaring wanneer een getuige zijn verhaal begint aan te dikken en dat was niet het geval. Hij vermoedt dat de klacht meer te maken heeft met een kleine familievete dan met de inhoud van de reportage.

Klaagster heeft VTM een week voor uitzending gecontacteerd via mail en de journalist heeft haar diezelfde dag nog gebeld en gemaïld. Zij vroeg om contact te nemen met haar dochter, waarop de journalist verschillende keren met de dochter (zus van de geïnterviewde) gebeld heeft. Hij heeft een reactie of wederwoord aangeboden in de vorm van een tv-interview, maar dat hebben klaagster en haar dochter geweigerd. Ze wilden alleen een SVO op het einde van de reportage, waarin zou worden vermeld dat moeder en zus het verhaal van hun zoon/broer ontkenden. Er werd overeengekomen om dit op het einde te tonen en dat is gebeurd zoals afgesproken. De tekst kon niet vermelden dat 'de familie' niet akkoord ging, omdat dit niet zo was en heel wat familieleden een andere klok lieten horen.

De journalist voegt bij zijn verweer een verklaring van de geïnterviewde, die zegt dat de reportage correct en met respect voor iedereen is gemaakt, dat hij het belangrijk vond om het taboe over geestelijke gezondheidszorg te doorbreken en dat hij aan zelfcensuur gedaan heeft door niet te praten over ruzies, scheldpartijen, slagen en politie-interventies. Daarnaast zijn er ook verklaringen van twee tantes en de grootouders van de geïnterviewde (de zussen en de ouders van klaagster) die het verhaal bevestigen en er nog zaken aan toevoegen.

Verder voegt de journalist een verklaring toe van een van de broers van de geïnterviewde, die zegt dat het getuigenis van zijn broer waarheidsgetrouw en tegelijk nog heel braaf is. Hij distantieert zich ook van elke communicatie waarin sprake is van 'alle kinderen' of 'alle broers', omdat dit ook zijn betrokkenheid hierbij impliceert, terwijl hij met zijn moeder (klaagster) nog geen woord gewisseld over deze zaak. De journalist wijst erop dat klaagster deze broer (een van haar zonen) bewust verzwijgt in haar versie van het verhaal.

De woonplaats van de geïnterviewde wordt in de reportage één keer vermeld, nadat hij na jaren opnieuw naar daar verhuisde. Voornamen van broers en zussen werden weggebiept.

De journalist besluit dat de belangen die de klaagster inroept om het getuigenis te fnuiken, niet opwegen op tegen de waarheid, die al fel werd geminimaliseerd in de reportage, en tegen het maatschappelijk belang van het getuigenis.

BESLISSING

De reportage laat een man aan het woord die getuigt over zijn beleving en behandeling van een depressie en zegt dat de oorzaak ervan in zijn kinder- en jeugdijaren ligt. Binnen het opzet van de reportage is het relevant om de persoonlijke ervaring van die periode weer te geven. De Raad kan niet uitmaken of de passages daarin over het gezinsleven en de aanpak van klaagster als moeder kloppen. De journalist maakt aannemelijk dat hij het persoonlijke getuigenis zonder overdrijving heeft weergegeven. Hij zegt dat hij voldoende bronnen gecontacteerd heeft, maar klaagster voert aan dat deze bronnen onvoldoende en eenzijdig waren. Gezien de conflictueuze situatie in de familie, waarvan de journalist op de hoogte was, was het aangewezen om zich spontaan ruimer te informeren en klaagster vooraf om wederhoor te vragen, maar uiteindelijk zijn beide versies wel aan bod gekomen. Nadat ze een trailer voor het programma hadden gezien maar voordat de reportage in haar geheel werd uitgezonden, hebben klaagster en haar dochter VTM en de journalist immers gecontacteerd voor een reactie met hun versie van de feiten, waarbij geen van beiden in beeld wensten te komen. Die reactie is onder de vorm van een SVO (schriftvormige ondertiteling) aan het einde van de reportage uitgezonden. Over de tekst die zou worden getoond zijn geen afspraken op mail gemaakt. De journalist maakt evenwel aannemelijk dat hij in de SVO enkel naar klaagster en haar dochter kon verwijzen en niet naar de familie als geheel, omdat hij wist dat niet alle familieleden hun standpunt deelden. In de reportage zoals ze finaal is uitgezonden, is de reactie met de versie van klaagster en haar dochter loyaal weergegeven.

Klaagster zegt dat de reportage haar identificeerbaar maakt door de vermelding van de woonplaats van de geïnterviewde. Haar naam of voornaam worden echter niet vermeld en de namen van haar andere kinderen zijn onherkenbaar gemaakt. Mogelijk kunnen mensen uit de directe omgeving klaagster in de reportage herkennen, maar in ruimere kring en voor de doorsnee kijker is ze niet herkenbaar.

Om die redenen is de Raad voor de Journalistiek van oordeel:

De klacht is ongegrond.

Brussel, 17 juni 2021